

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראנען, לחצי שנה: 5.25 קראנען, לרבע שנה: 2.70 קראנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג.
בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק.

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם.
דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).

מחיר כל נומר 10 קאפ׳, 25 העללער.
בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.
מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

עם „הפדגוג“ או עם „הנעורים“:

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 15.50 קראנען, לחצי שנה: 7.75 קראנען, לרבע שנה 3.90 קראנען.

ברוסיה: לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק

עם „הפדגוג“ ו„הנעורים“:

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 21 קראנען, לחצי שנה: 10.50 קראנען, לרבע שנה: 5.25 קראנען.

ברוסיה: לשנה: 8 רובל, לחצי שנה: 4 רובל, לרבע שנה: 2 רובל.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 18 מארק, באנגליה לשנה: 16 שילינג, ביתר הארצות לשנה: 22 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 20 פרנק. וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

קְרָקוֹי, יום ב׳. כ׳ אדר תרס״ד. **גליון כג.** **Krakau,** 7 März (23 Februar) 1904.

הִנְנו מתכבדים להזכיר את מנויי ה„עולם קטן“ כי עם הגליון הכפול 25-26 יתם הרבע הזה, השני, לשנת תרס״ד, ואלה שתכלה חתימתם עם כלות הרבע הזה יואילו להזדרז ולחדש את חתימתם, לבל תהיה הפסקה במשלוח הגליונות אליהם. המחדשים את חתימתם יואילו לשלוח אלינו את האדריסה הנדפסת שלהם או להודיענו את המספר שעל אדריסתם בדיוק.

ביחד עם הגליון הזה נשלחת החוברת השלישית של „הפדגוג“ והחוברת השלישית של „הנעורים“ לשנה זו לאלה שחתמו עליהם.

המו״ל.

הָאַהֲבָה.

(אַגָּדָה).

וַיְהִי הַיּוֹם וְאֶחָד מִכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם חָטָא לְהַיָּרֵחַ אֲדֹנָיו וּמַלְכּוֹ. וַיִּקְצֹף הַיָּרֵחַ עַל עַבְדּוֹ הַסּוֹרֵר וַיְצַו לְגָרְשֵׁהוּ מִכֹּל גְּבוּל מֶמְשַׁלְתּוֹ — מֵרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, בְּאָמְרוֹ, כִּי בִּשְׁמֵי מֶמְשַׁלְתּוֹ יִמְצְאוּ לָהֶם מָקוֹם רַק אֵלֶּה הַכּוֹכָבִים הַשּׁוֹמְעִים בְּקוֹלוֹ, אַךְ לֹא הַמַּמְרִים בּוֹ. וְהַיָּרֵחַ חָרַץ אֶת מִשְׁפַּט הַכּוֹכָב הַפּוֹשֵׁעַ לְהִשָּׁלַח בַּעֲוֹנוֹ אֶל הָאֲדָמָה הַשְּׁחוֹרָה, הַמְּלֵאָה בָּנִים כֶּחָשִׁים וְחַיּוֹת טוֹרְפוֹת.

וַיְהִי בִּשְׁמֹעַ הַכּוֹכָב אֵת אֲשֶׁר נִגְזַר עָלָיו, וַיְמָרֵר בִּבְכִי;

גַּם כָּל אֶחָיו הַכּוֹכָבִים הִתְעַצְּבוּ אֶל לִבָּם וַיֵּצֶר לָהֶם כְּצָ־אֲחִיהֶם.

גַּם רַחֲמֵי הַיָּרֵחַ נִכְמְרוּ עַל הַכּוֹכָב הַגּוֹלֶה וַיֹּאמֶר לוֹ: קוּם וְרֵד אֶל אֶרֶץ גָּלוּתְךָ וְנָדַדְתָּ וְהִתְעַנִּיתָ שָׁם; וְהָיָה אִם תַּצְלַח לִמְצֹא אֶת הָאוֹצָר הַיּוֹתֵר יָקָר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר.

אָז אוֹרוּ מְעַט פְּנֵי הַכּוֹכָב הַגּוֹלֶה, וַיָּקָם וַיֵּרֶד אֶל אֶרֶץ גָּלוּתוֹ. וַיְהִי הַכּוֹכָב נָע וָנָד עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה יָמִים רַבִּים. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר רַבּוּ גַּעְגּוּעָיו אֶל הַשָּׁמַיִם הַטְּהוֹרִים מְקוֹם מוֹלַדְתּוֹ, וּבָא וְעָמַד עַל שְׂפַת הַיָּם וְרָאָה בְּמֵימָיו אֶת תְּכֵלֶת הַשָּׁמַיִם וְהִתְעַנֵּג מֵרָחוֹק עַל גַּן עֶדְנוֹ לְפָנִים אֲשֶׁר גֹּרַשׁ מִשָּׁם.

וּבְאַחַד הַיָּמִים הָאֵלֶּה בַּעֲמֹד הַכּוֹכָב עָצוּב וּמִתְגַּעְגֵּעַ עַל שְׂפַת הַיָּם רָאָה פִּתְאֹם וְהִנֵּה קַן־שַׁבְּלוּל מִתְבַּקֵּעַ וְנִפְתָּח לְאַט, לְאַט, לְאוֹר הַיָּרֵחַ הַנָּעִים.

וּמִתּוֹךְ קַן הַשַּׁבְּלוּל נִשְׁקְפָה מַרְגָּלִית יְקָרָה, אֲשֶׁר נוֹצְצָה כְּבָרֶקֶת לְנֹגַהּ קַרְנֵי הַיָּרֵחַ.

וַיִּקַּח הַכּוֹכָב אֶת הַמַּרְגָּלִית הַמַּזְהִירָה וַיָּעָף בְּשִׂמְחָה הַשָּׁמַיְמָה, וַיִּכְרַע עַל בִּרְכָּיו לִפְנֵי הַיָּרֵחַ, וַיַּגֵּשׁ אֵלָיו בְּדוּמִיָּה אֶת מְצִיאָתוֹ הַיְקָרָה.

בָּטוּחַ הָיָה הַכּוֹכָב הַגּוֹלֶה, כִּי עֲוֹנוֹ יְכֻפָּר.

אַךְ — עָנָן קַל כִּסָּה אֶת פְּנֵי הַיָּרֵחַ.

— אָמְנָם יָפָה וִיקָרָה הִיא הַמַּרְגָּלִית; — עָנָהוּ הַיָּרֵחַ בְּעַד הֶעָנָן — אַךְ הָעֹשֶׁר אֵינֶנּוּ הָאֹשֶׁר הַגָּדוֹל בָּעוֹלָם; רַק מְעַטִּים יֵהָנוּ מִמֶּנּוּ, וְרַבִּים יִתְאַוּוּ אֵלָיו, רַבִּים יְקַנְאוּ בוֹ, יְחַפְּשׂוּהוּ וְלֹא יִמְצָאוּהוּ; וְלִפְעָמִים יָבִיא הָעֹשֶׁר גַּם אָסוֹן וְרָעָה רַבָּה.

מָלֵא עֶצֶב הִשְׁלִיךְ הַכּוֹכָב אֶת הַמַּרְגָּלִית מִמָּרוֹם אָרְצָה.

וּבְרֹאשׁ כָּפוּף וּבְיָגוֹן קוֹדֵר יָרַד הַכּוֹכָב עוֹד הַפַּעַם לָנוּד עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

וַיָּבֹא הַכּוֹכָב לְעִיר גְּדוֹלָה וְעַלִּיזָה, וַיִּקֶר מִקְרֵהוּ לָסוּר אֶל אוּלָם גָּדוֹל וְיָפֶה הַמּוּאָר בְּאוֹר יְקָרוֹת.

וְהָאוּלָם הָיָה מָלֵא פִּרְחֵי חֵן וּצְלִילֵי שִׁיר וּשְׂחוֹק וְכָל מִינֵי שַׁעֲשׁוּעִים; וְשָׁמָּה נֶאֶסְפוּ כָּל צְעִירֵי הָעִיר הָעַלִּיזִים, גַּם הָעֲלָמוֹת הַיָּפוֹת כִּבְנוֹת הָעִיר בָּאוּ שָׁם עֲדוּיוֹת בְּכָל פְּאֵר לְהִתְעַנֵּג וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ.

הַכּוֹכָב נָתַן עֵינָיו בְּאַחַת הָעֲלָמוֹת.

מֵעוֹלָם לֹא בָּרָא הַטֶּבַע יְצוּר יָפֶה מָלֵא חֵן וּנְעִימוּת כָּזוּ. פָּנֶיהָ נָהֲרוּ כִּפְנֵי הַיָּרֵחַ אֲדֹנָיו; שַׂעֲרוֹתֶיהָ הַשְּׁחוֹרוֹת הַסְּדוּרוֹת לָהּ תַּלְתַּלִּים יָרְדוּ עַל צַוָּארָהּ הַלָּבָן כְּאֶבֶן שַׁיִשׁ; עֵינֶיהָ — יַמִּים מְלֵאֵי רֹךְ נְעִימוּת.

וְהַכּוֹכָב חָטַף אֶת דְּמוּת תַּבְנִיתָהּ מִתּוֹךְ הַמַּרְאָה אֲשֶׁר מִמּוּלָהּ, וַיָּעָף וַיַּעַל הַשָּׁמַיְמָה; וּבְלֵב מָלֵא תִקְוָה וָפַחַד כָּרַע לִפְנֵי הַיָּרֵחַ. אֲבָל עָנָן כֵּהֶה כִּסָּה אֶת פְּנֵי הַיָּרֵחַ.

— הַיֹּפִי — עָנָהוּ הַיָּרֵחַ — אֵינֶנּוּ אֹשֶׁר הַחַיִּים; הוּא עוֹשֶׂה לְגֵאִים וּלְמִתְגָּאִים אֶת אֵלֶּה אֲשֶׁר נָפַל לָהֶם לְנַחֲלָה, וּלְמְקַנְּאִים — אֶת אֵלֶּה אֲשֶׁר אֵין לָהֶם חֵלֶק בּוֹ; וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הַיֹּפִי לִמְקוֹר כָּל רָעָה וְאָסוֹן.

בִּבְכִי מַר שָׁב הַכּוֹכָב וַיֵּרֶד אַרְצָה, וַיְהִי נוֹדֵד וְתוֹעֶה בְּמֶרְחֲבֵי הַתֵּבֵל, מִבְּלִי דַעַת אַיֵּה מְקוֹם הָאוֹצָר הַיּוֹתֵר יָקָר בַּתֵּבֵל.

וַיְהִי בֹקֶר.

וְאִשָּׁה צְעִירָה לְיָמִים הֵסִירָה אֶת הַמָּסָךְ מֵעַל הַחַלּוֹן אֲשֶׁר בַּחֲדַר מִשְׁכָּבָהּ; שָׁם בַּחֲדַר הַמִּטּוֹת תַּחַת שְׂמִיכָה אַחַת שָׁכְבוּ שְׁנֵי יְלָדֶיהָ הַיָּפִים חֲבוּקִים אִישׁ בִּזְרוֹעוֹת אָחִיו וִישֵׁנִים. הָאֵם נִגְּשָׁה אֶל מִטָּתָם וְהִבִּיטָה אֲלֵיהֶם, וְעַל פָּנֶיהָ חָלַף שְׂחוֹק שִׂמְחָה; אָז הֵשַׁחָה אֶת רֹאשָׁהּ וְנָשְׁקָה אֶת יְלָדֶיהָ וְ...

הַכּוֹכָב לֹא הִסְפִּיק לִרְאוֹת הַכֹּל.

הוּא חָטַף אֶת הַנְּשִׁיקָה הַחַמָּה, וַיְמַהֵר לְהִתְרוֹמֵם לִשְׁמֵי־מַעַל, לְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי הַיָּרֵחַ, אֲשֶׁר עוֹד מְעַט וְאָסַף נָגְהוֹ.

בְּעֶצֶב אַךְ בִּידִידוּת הִבִּיט הַיָּרֵחַ אֶל הַכּוֹכָב וַיָּנַע בְּרֹאשׁוֹ.

— בְּנִי הָאוֹבֵד — אָמַר הַיָּרֵחַ — כַּנִּרְאֶה כָּבֵד מִמְּךָ לִמְצֹא אֶת הָאוֹצָר הַיּוֹתֵר יָקָר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה; אָמְנָם חַיֵּי מִשְׁפָּחָה וְאַהֲבָתָהּ הוּא אֹשֶׁר וְאוֹצָר יָקָר, אַךְ הָאֹשֶׁר הַזֶּה יִנָּתֵן רַק לִמְעַטִּים. וְגַם אָז לֹא יַאֲרִיךְ יָמִים.

בְּלִי תִקְוָה נָפַל הַכּוֹכָב מִמְּרוֹמִים אֶל תּוֹךְ חֹרֶשׁ מֵצַל וַיְהִי שָׁם כָּל הַיּוֹם וַיְמָרֵר בַּבֶּכִי. הוּא הִתְיָאֵשׁ כְּבָר לִמְצֹא אֶת אֶת הָאוֹצָר הַיּוֹתֵר יָקָר.

וַיְהִי עֶרֶב.

בַּיַּעַר נִשְׁמַע קוֹל הֲמֻלַּת שִׂמְחָה, וְהַקּוֹל הוֹלֵךְ וְקָרוֹב אֵלָיו.

חֲבוּרַת נְעָרִים צְעִירִים יָצְאוּ מִבֵּין סִבְכֵי הַיַּעַר וַיֵּשְׁבוּ לָנוּחַ עַל כִּכַּר הַדֶּשֶׁא אֲשֶׁר לִפְנֵי הַיָּעַר.

הַנְּעָרִים צָחֲקוּ וַיִּשְׁתַּעַשְׁעוּ וַיְפַזְּזוּ וַיְכַרְכְּרוּ בְּשִׂמְחָה, עַד כִּי לְמַרְאֵה שַׁעֲשׁוּעֵיהֶם הָעַלִּיזִים שָׁכַח הַכּוֹכָב אֶת כָּל יְגוֹנוֹ, וַיִּתְעַנֵּג לְהַבִּיט אֲלֵיהֶם וְאֶל מַעֲשֵׂיהֶם. בִּיחוּד מָשַׁךְ אֵלָיו אַחַד הַנְּעָרִים אֶת עֵינֵי הַכּוֹכָב. הוּא לֹא הָיָה הַיָּפֶה אוֹ הֶחָרוּץ בַּנְּעָרִים הַמְשַׂחֲקִים: שָׂרֶטֶת גְּדוֹלָה וַעֲמֻקָּה, אֲשֶׁר נִרְאֲתָה עַל פָּנָיו הִשְׁחִיתָה אֶת יְפִי מַרְאֵהוּ; אַךְ בְּכָל זֹאת הֵפִיקוּ פָּנָיו רֹךְ וּנְעִימוּת, וְעֵינָיו הֵפִיקוּ אַהֲבָה וִידִידוּת, עַד כִּי לֹא יָכֹל הַכּוֹכָב לִגְרֹעַ עַיִן מִמֶּנּוּ. פִּתְאֹם קָמוּ הַנְּעָרִים וּבְקוֹל צְעָקָה גְּדוֹלָה נָסוּ וַיִּתְפַּזְּרוּ לְכָל עֵבֶר; רַק הַנַּעַר בַּעַל הַשָּׂרֶטֶת נִשְׁאַר עַל מְקוֹמוֹ וַיַּעֲמֹד וַיִּתְבּוֹנֵן בְּתִמָּהוֹן. עַל יַד מְבוֹא הַיַּעַר עָמַד אִישׁ זָקֵן אֶחָד גְּבַהּ הַקּוֹמָה. פָּנָיו הֵפִיקוּ רֹעַ לֵב וְאַכְזָרִיּוּת, כָּל קֶמֶט מִקְּמָטֵי מִצְחוֹ הָרַבִּים כְּמוֹ הֵעִידוּ עַל רֹעַ מַעֲלָלָיו אֲשֶׁר פָּעַל בִּימֵי חַיָּיו. הוּא הִתְנַהֵל בִּכְבֵדוּת בְּהִשָּׁעֲנוֹ עַל רוֹבֵהוּ, וּבְגָרְרוֹ אַחֲרָיו אֶת רַגְלוֹ הַפְּצוּעָה, אֲשֶׁר זֶרֶם דָּם שָׁטַף מִמֶּנָּה.

הוּא הָיָה הָרוֹצֵחַ הַיָּדוּעַ בָּעִיר וּסְבִיבוֹתֶיהָ, אֲשֶׁר רַבּוֹת סָבְלוּ מִמֶּנּוּ יוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם, הַכֹּל יְדָעוּהוּ, אַךְ אַף אֶחָד מֵהֶם לֹא הִצְלִיחַ לְתָפְשׂוֹ בַּכָּף. הַנַּעַר נִגַּשׁ אֵלָיו וּבְהַבִּיטוֹ אֵלָיו בְּעֵינַיִם מְפִיקוֹת אַהֲבָה אָמַר:

— הַנִּיחָה לִי וְאֶחְבֹּשׁ לְךָ אֶת רַגְלְךָ הַפְּצוּעָה.

כִּרְאוֹת הָרוֹצֵחַ אֶת הַשָּׂרֶטֶת אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַנַּעַר, רָעֲדוּ כָּל עַצְמוֹתָיו וַיִּפֶן אֶת פָּנָיו מִמֶּנּוּ וַיֹּאמַר:

— גֹּשׁ הָלְאָה, נַעַר! הַאִם לֹא תַכִּירֵנִי? גֹּשׁ הָלְאָה!

— לֹא, אֵינֶנִּי מַכִּירְךָ, אַךְ רוֹאֶה אֲנִי, כִּי קָשֶׁה לְךָ לָלֶכֶת בְּרַגְלְךָ הַפְּצוּעָה; הִשָּׁעֵן נָא עָלַי, הֲלֹא נַעַר חָזָק וְאַמִּיץ הִנְנִי — אָמַר הַנַּעַר בְּתָם לֵב.

— אַתָּה — אַתָּה לֹא תַכִּירֵנִי, אַךְ אָנֹכִי מַכִּיר אוֹתְךָ הֵיטֵב — עָנָהוּ הָרוֹצֵחַ, בְּהַרְאוֹתוֹ בְּיָדוֹ עַל הַשָּׂרֶטֶת אֲשֶׁר עַל פָּנָיו — לִפְנֵי עֶשֶׂר שָׁנִים בִּהְיוֹתְךָ עוֹד יֶלֶד קָטָן מוּטָל בָּעֲרִיסָה, נָסַע אָבִיךָ לְרַגְלֵי עֲסָקָיו וְאִמְּךָ נִשְׁאֲרָה אִתְּךָ לְבַדָּהּ בַּבַּיִת; אָז בָּאתִי וְגָזַלְתִּי אֶת כָּל הַנִּמְצָא בְּבֵיתְכֶם, גַּם פְּצַעְתִּי אוֹתְךָ, כְּחָשְׁבִי לְרַטֶּשְׁךָ וּלְנַפֶּצְךָ אֶל הָרִצְפָּה...

— הוֹי, יוֹדֵעַ אֲנִי! — קָרָא הַנַּעַר. וּבְעֵינָיו הֵחֵלָּה לְהִתְנוֹצֵץ אֵשׁ זָרָה וְנִפְלָאָה — אִמִּי מְסַפֶּרֶת לִי תָמִיד עַל דְּבַר הַמַּעֲשִׂים הַנּוֹרָאִים אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, וְתָמִיד חָפַצְנוּ גַּם שְׁנֵינוּ, אֲנִי וָהִיא, לִרְאוֹת וְלָדַעַת, כִּי כְּבָר נִחַמְתָּ עַל רָעָתְךָ וַתָּחֶל לַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים. קוּמָה אֵפוֹא וְלֵךְ אַחֲרַי, וַאֲנִי אֲנַהֶגְךָ אֲבִיאֲךָ אֶל בֵּיתֵנוּ, אָנֹכִי וְאִמִּי נְכַלְכֵּל אֶת שֵׂיבָתְךָ וְנַרְאֲךָ לָדַעַת כִּי כְבָר סָלַחְנוּ לְפִשְׁעֲךָ וַנִּשְׁכַּח אֶת הָרָעָה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָנוּ; אֲנַחְנוּ נֶאֱהָבְךָ וְגַם אַתָּה תֶחְדַּל לַחֲשֹׁב עָלֵינוּ רָעָה.

בִּדְבָרִים נְעִימִים כָּאֵלֶּה הֵחֵל הַנַּעַר לְפַתּוֹת אֶת הָרוֹצֵחַ הַזָּקֵן וּבְיָדָיו הֶחֱלִיק אֶת יַד הַזָּקֵן הַשְּׁחוֹרָה וְהַקָּשָׁה. הָרוֹצֵחַ הִתְנַפֵּל עַל הָעֵשֶׂב וַיֵּבְךְּ מָרָה. טוּב לְבַב הַנַּעַר וּדְבָרָיו הָרַכִּים הֵרַכּוּ אֶת לִבּוֹ הַקָּשֶׁה כָּאָבֶן.

וְהַכּוֹכָב הִבִּיט וַיִּשְׁתּוֹמֵם, וּמֵרֹב תִּמְהוֹנוֹ שָׁכַח אֶת יְגוֹנוֹ הַגָּדוֹל; הוּא דָאַג רַק לְבִלְתִּי יַסְתִּיר צֵל הַיַּעַר מֵעֵינֵי אֶחָיו הַכּוֹכָבִים אֶת הַחִזָּיוֹן הַנִּשְׂגָּב הַזֶּה: מַרְאֵה הַנַּעַר הַנִּפְלָא, מַעֲשָׂיו וּדְבָרָיו הַנְּעִימִים; אָז הֵטַף הַכּוֹכָב קַו־אַהֲבָה אֶחָד מֵעֵינֵי הַנַּעַר הַנִּפְלָא, וַיִּתְרוֹמֵם כְּרֶגַע לִשְׁמֵי רוֹם וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי הַיָּרֵחַ.

הַיָּרֵחַ הוֹפִיעַ בַּהֲדַר גְּאוֹנוֹ עַל פְּנֵי חוּג הַשָּׁמַיִם וַיָּפֶץ אוֹר בָּהִיר וְנָעִים.

— עַתָּה סָר עֲוֹנְךָ וְחַטָּאתְךָ כֻּפָּרָה — אָמַר אֵלָיו הַיָּרֵחַ — הַיּוֹם מָצָאתָ אֶת הָאוֹצָר הַיּוֹתֵר יָקָר בַּתֵּבֵל: לֵב מָלֵא אַהֲבָה טוֹב הוּא מִכָּל עֹשֶׁר וָאֹשֶׁר, מִכָּל יֹפִי וּסְגֻלּוֹת מְלָכִים. הָאַהֲבָה הִיא בַּת הַשָּׁמַיִם, קַו־אוֹר אֶחָד אֲשֶׁר הָשְׁלַךְ מִשָּׁמַיִם אַרְצָה לְהָאִיר אֶת חֶשְׁכַת הַחַיִּים עֲלֵי אֲדָמוֹת.

אַהֲרֹן הַלֵּוִי אִזְגּוּר.

הָאַרְנֶבֶת*)

הַבִּיטוּ, בָּנִים, נָא
אֶל זוֹ הָאַרְנֶבֶת,
אֵיךְ תַּחַת הַשִּׂיחַ
הִיא שָׁמָּה יוֹשֶׁבֶת;

כִּגְבֶרֶת הַיַּעַר
הִיא לָנוּ נִשְׁקֶפֶת,
וּבִגְבַהּ וָהוֹד שָׁם
אָזְנֶיהָ זוֹקֶפֶת;

*) על פי הא.

וּבְזַעַם וָעֹז הִיא
סָבִיב לָהּ מַבֶּטֶת,
כְּאִלּוּ אֶל מַרְאֶיהָ
כָּל חַי יֹאחֵז רֶטֶט [1];
וְאַפָּהּ הֶחָרוּם שָׁם
לִרְגָעִים עוֹקֶמֶת —
אֲהָהּ! הִשָּׁמְרוּ —
הַגְּבֶרֶת זוֹעֶמֶת!
וְלוּ גֶשֶׁת אֵלֶיהָ
אִם אַךְ הֵעֵז מִי,
כִּי אָז הֵן שִׂפְעָתוֹ
כְּשִׂפְעַ הַגְּדִי.

[1] רעד.

אָכֵן לוֹ בְהָלֵךְ
לְבַדָּהּ אַךְ הָיְתָה,
כִּי אָז עַל סְבִיבֶיהָ
הִפִּילָה אֵימָתָהּ;
אַךְ — הַס! — שְׁרִיקַת שׁוֹט, הָהּ! —
בְּאָזְנֶיהָ צָלְלָה,
וּכְבָר אֵימַת מָוֶת
עָלֶיהָ נָפְלָה;
וּבְלִי הַבֵּט רֶגַע,
וּבְלִי חָשֹׁב מַחְשָׁבֶת,
קָפְצָה חִישׁ וַתָּנָס
גְּבִרְתֵּנוּ אַרְנֶבֶת...

שְׁמוּאֵל בֶּן־צִיּוֹן.

מֵאַגָּדוֹת אַנְדֶּרְסֶן.

ה.

טִפַּת הַמָּיִם.

הֲלֹא תֵדַע אֶל נָכוֹן אֶת הַמִּשְׁקֶפֶת הָעֲגֻלָּה, הַמַּגְדֶּלֶת כָּל דָּבָר פִּי מֵאָה אוֹ גַּם פִּי אֶלֶף. וְאִם תִּקַּח אוֹתָהּ וְהִקְרַבְתָּהּ אֶל עֵינֶיךָ וְהִבַּטְתָּ אֶל טִפַּת מַיִם, וְרָאִיתָ בָהּ אַלְפֵי יְצוּרִים קְטַנִּים נִפְלָאִים, אֲשֶׁר בְּעַיִן עֲרוּמָה לֹא תִרְאֵם. וּבֶאֱמֶת יְמַלְאוּ הַיְצוּרִים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה תָּמִיד אֶת הַמָּיִם. הַטִּפָּה תֵּרָאֶה לְעֵינֶיךָ כִּקְעָרָה גְּדוֹלָה מְלֵאָה סַרְטָנִים זוֹלְלִים שׁוֹנִים, הַשּׁוֹרְצִים וְזוֹחֲלִים הָאֶחָד עַל רֵעֵהוּ וְאִישׁ תַּחַת רֵעֵהוּ, וְאַחַ יֹאכַל אֶת זְרֹעַ אָחִיו אוֹ אֶת רַגְלוֹ אוֹ זְנָבוֹ אוֹ אַנְפּוֹ, וּבְכָל זֹאת הֵם כֻּלָּם שְׂמֵחִים וְצוֹהֲלִים.

אִישׁ הָיָה בָאָרֶץ וּשְׁמוֹ „הוֹרְמִיז־אוֹרְמִיז", וַיֶּאֱסֹף הָאִישׁ אֶל בֵּיתוֹ מִכָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר בַּתֵּבֵל, וְאִם קָשֶׁה הָיָה לוֹ לְהַשִּׂיג אֵיזֶה דָבָר, וְקָסַם בִּקְסָמָיו וּבָא הַדָּבָר אֶל בֵּיתוֹ; כִּי קוֹסֵם קְסָמִים וּמְכַשֵּׁף נִפְלָא הָיָה הוֹרְמִיז־אוֹרְמִיז.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהוֹרְמִיז־אוֹרְמִיז יוֹשֵׁב וּמַבִּיט בִּזְכוּכִית הַמַּגְדֶּלֶת אֶל טִפַּת מַיִם אַחַת אֲשֶׁר לָקַח בְּבִצַּת שְׂדֵה הַקְּבָרִים. וַיַּרְא וְהִנֵּה — מַחֲזֶה נוֹרָא! אַלְפֵי שְׁרָצִים וּרְמָשִׂים שׁוֹנִים וּמְשֻׁנִּים זוֹחֲלִים וְשׁוֹרְצִים בַּטִּפָּה הַזֹּאת! כָּל הַיְצוּרִים הַקְּטַנִּים הָרַבִּים הִתְנוֹעֲעוּ וַיְשׁוֹטְטוּ הֵנָּה וָהֵנָּה וַיְרַקְּדוּ וַיְפַזְּזוּ, וְאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בָּלָעוּ.

— נוֹרָא הַדָּבָר! — קָרָא הוֹרְמִיז־אוֹרְמִיז — הַאֻמְנָם אִי אֶפְשָׁר לַעֲצֹר בַּעֲדָם? הַאֻמְנָם אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת בֵּינֵיהֶם סֵדֶר וּמִשְׁטָר כִּי לֹא יִגַּע אִישׁ בְּרֵעֵהוּ, וְכִי יֵדַע כָּל אֶחָד מֵהֶם אֶת מְקוֹמוֹ? וַיֵּשֶׁב לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת וּלְבַקֵּשׁ עֵצוֹת וְלֹא מָצָא. וַיִּפֶן אֶל קְסָמָיו.—אֶצְבְּעֵם נָא עַתָּה,—אָמַר הוֹרְמִיז־אוֹרְמִיז בִּצְחוֹק,— לְמַעַן אַכִּירֵם. — וַיִּתֵּן רְסִיס דַּם הַקּוֹסְמִים לְתוֹךְ הַטִּפָּה וַיַּאְדִּימוּ כָּל הַיְצוּרִים הַקְּטַנִּים וַיֵּרָאוּ לְעֵין הָרוֹאֶה כְּעִיר גְּדוֹלָה מְלֵאָה פְּרָאִים אֲדֻמִּים.

— מַה זֶה בְיָדְךָ? — שְׁאָלָהוּ אַחַד הַקּוֹסְמִים, אֲשֶׁר לֹא הָיָה לוֹ כָּל שֵׁם.

— אִם תִּמְצָא לָדַעַת מַה זֹּאת וּנְתַתִּיהָ לָּךְ, — אָמַר הוֹרְמִיז־אוֹרְמִיז אֶל הַקּוֹסֵם בֶּן־בְּלִי־הַשֵּׁם,—אַךְ לֹא עַל נְקַלָּה תִּמְצָא אֶת הַסִּבָּה אִם לֹא יָדַעְתָּ מִקֹּדֶם.

וַיַּבֵּט הַקּוֹסֵם אֲשֶׁר אֵין לוֹ שֵׁם בִּזְכוּכִית הַמַּגְדֶּלֶת, וְהִנֵּה לְנֶגֶד עֵינָיו עִיר גְּדוֹלָה וְכָל יוֹשְׁבֶיהָ רָצִים הֵנָּה וָהֵנָּה וְכֻלָּם אֲדֻמִּים כְּדָם. נוֹרָא הַדָּבָר! אַךְ עוֹד יוֹתֵר נוֹרָא הָיָה לִרְאוֹת כְּדְחֹף הָאֶחָד אֶת רֵעֵהוּ וְעָלָה עָלָיו וּנְשָׁכָהוּ וְאָכַל אֶת בְּשָׂרוֹ וְטָרַף אֶת זְרֹעוֹ, וּכְרֶגַע מַהְפֵּכָה: הָעֶלְיוֹן לְמַטָּה וְהַתַּחְתּוֹן לְמָעְלָה.

—רְאֵה נָא, רְאֵה אֶת רַגְלוֹ הִנֵּה הִיא אֲרֻכָּה מֵרַגְלִי! וּפִתְאֹם אֵינֶנָּה!"

וּלְנֶגֶד עֵינָיו יְצוּר קָטָן אֶחָד וּמִתַּחַת לְאָזְנוֹ פִּקָּה[1]) קְטַנָּה, הַפִּקָּה תַּכְאִיב לוֹ מְאֹד וַיִּתְנַפְּלוּ עָלָיו יְצוּרִים רַבִּים אֲחֵרִים וַיִּטְרְפוּהוּ וַיֹּאכְלוּהוּ וַיַּצִּילוּהוּ מִמַּכְאוֹבָיו. וְשָׁם יְצוּר אֶחָד יוֹשֵׁב בִּמְנוּחָה בַּפִּנָּה כְּנַעֲרָה תַמָּה הַמְבַקֶּשֶׁת אַךְ שַׁלְוָה וּמְנוּחָה; אַךְ רֵעֶיהָ יַדְרִיכוּהָ מְנוּחָה וַיִּמְשְׁכוּהָ אַחֲרֶיהָ וַיִּטְרְפוּהָ גַּם אוֹתָהּ וַיֹּאכְלוּהָ.

[1]) פִּקָּה — דָּבָר בּוֹלֵט כְּמוֹ קֶרֶן קְטַנָּה בְּרֹאשׁ הַבְּהֵמָה.

— הַתּוֹלִים נוֹרָאִים! — קָרָא הַקּוֹסֵם אֲשֶׁר לֹא הָיָה לוֹ שֵׁם.

— אַךְ מַה זֹּאת לְדַעְתְּךָ? — שְׁאָלָהוּ הוֹרְמִיז־אוֹרְמִיז — הֲתוּכַל לִמְצֹא?

— כֵּן, לֹא דָבָר כָּבֵד הוּא לִמְצֹא, הֵן זֹאת הָעִיר שׁוּשַׁן אוֹ עִיר אַחֶרֶת גְּדוֹלָה, הֵן כָּל הֶעָרִים דּוֹמוֹת אַחַת לְרֵעוּתָהּ.

— טִפַּת מֵי קְבָרִים הִיא. — אָמַר לוֹ הוֹרְמִיז־אוֹרְמִיז.

אֱ בִ י אָ סָ ף.

מַסָּעוֹת בָּאֲוִיר*).

1.

„מִי יִתֵּן לִי אֵבֶר כַּצִּפּוֹר אָעוּפָה הַשָּׁמַיְמָה, אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם עָבִים לְבָנִים יְהַלֵּכוּן וְכֹכְבֵי אוֹר יַזְהִירוּן!" מַחֲשָׁבוֹת כָּאֵלֶּה עָלוּ פְּעָמִים רַבּוֹת עַל לִבּוֹת בְּנֵי הָאָדָם, בְּהַבִּיטָם אֶל הַשָּׁמַיִם הַטְּהוֹרִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְרָאשֵׁיהֶם, וּבְהִתְבּוֹנְנָם אֶל הַכּוֹכָבִים הַיָּפִים הַזְּרוּעִים עַל־פְּנֵי הָרָקִיעַ. הַשִּׂיחוֹת הַקַּדְמוֹנִיּוֹת אֲשֶׁר נִמְסְרוּ לָנוּ מִפִּי אֲבוֹתֵינוּ, מַרְאוֹת אוֹתָנוּ לָדַעַת, כִּי עוֹד לִפְנֵי מֵאוֹת שָׁנִים רַבּוֹת נָשְׂאוּ בְּנֵי הָאָדָם אֶת נַפְשָׁם לְהִדַּמּוֹת לְצִפֳּרֵי כָנָף, לָעוּף כָּמֹהֶן אֶל הַשָּׁמַיִם וּלְהַבִּיט מִשָּׁם אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר מִמֶּנָּה נוֹצָרוּ. אַגָּדָה עַתִּיקָה[1]) אַחַת מְסַפֶּרֶת לָנוּ כִּי מַהֲנֵי[2]) מֶלֶךְ פָּרַס הֵכִינוּ לְמַלְכָּם כִּסֵּא מְעוֹפֵף נִשָּׂא בָּאֲוִיר עַל־יְדֵי אַרְבַּעַת נְשָׁרִים אֲשֶׁר הָיוּ קְשׁוּרִים בְּאַרְבַּע רַגְלָיו.

הַמֶּלֶךְ מִינוֹס בְּשִׁבְתּוֹ עַל אִי כְּרֵתִים קָרָא לוֹ אֶת חֲכַם הַחֲרָשִׁים דֵּדָל לַעֲמֹד לְפָנָיו. וַיִּיטַב דֵּדָל מְאֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר: אִתִּי תֵשֵׁב כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וַיְהִי כִּרְאוֹת דֵּדָל כִּי אָחַז בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ, וַתַּעַל מַחֲשָׁבָה בְלִבּוֹ לִבְרֹחַ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ. וַתִּוָּדַע מַחֲשֶׁבֶת דֵּדָל לַמֶּלֶךְ וַיְצַו אֶת עֲבָדָיו לְשָׁמְרוֹ וּלְבִלְתִּי תֵת לוֹ לְהִתְהַלֵּךְ בָּאִי אָנֶה וָאָנָה. וַיַּרְא דֵּדָל כִּי כֵן, וַיַּעַשׂ לוֹ וּלְאִקָר בְּנוֹ כְנָפַיִם כְּכַנְפֵי צִפּוֹר וַיִּכּוֹן לָעוּף.

וְזֶה דְּבַר הַכְּנָפַיִם, לְפִי דִּבְרֵי הָאַגָּדָה: דֵּדָל אָסַף נוֹצוֹת צִפֳּרִים רַבּוֹת וַיִּקְשֹׁר הָאַחַת בַּשֵּׁנִית בְּחוּטִים וַיְחַבְּרֵן בְּדוֹנַג. וּדְמוּת עָשָׂה לָהֶן כִּדְמוּת כַּנְפֵי צִפֳּרִים וַיְחַזְּקֵן אֶל אַצִּילוֹת[3]) יָדָיו וְאֶל אַצִּילוֹת יְדֵי בְנוֹ. — וַיְהִי אַךְ הֶאֱבִירוּ[4]) וַיַּגְבִּהוּ עוּף וַיָּרוֹמוּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וַיְהִי כִּרְאוֹת הַכְּרֵתִים אֶת דֵּדָל וְאֶת אִקָר בְּנוֹ מְעוֹפְפִים, וַיִּשְׁתָּאוּ וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד וַיֹּאמְרוּ: אֱלֹהִים רָאִינוּ עוֹלִים מִן הָאָרֶץ!...

וַתְּהִי דֶּרֶךְ הַנּוֹסְעִים הָאֵלֶּה בַּשָּׁמַיִם צְלֵחָה, וַיִּתְבָּרְכוּ בִלְבָבָם לֵאמֹר: עוֹד מְעַט וּבָאנוּ אֶל אֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ. וַיַּזְהֵר דֵּדָל אֶת אִקָר בְּנוֹ לֵאמֹר: אַל תּוֹסִיף לָרֶדֶת מַטָּה פֶּן תִּטָּבַלְנָה כְנָפֶיךָ בְּמֵי הַיָּם וְאַל תַּגְבִּהַּ מְאֹד לָעוּף, פֶּן תְּמַסֶּה הַשֶּׁמֶשׁ אֶת הַדּוֹנַג אֲשֶׁר בִּכְנָפֶיךָ וְנָפַלְתָּ אָרְצָה. וְאִקָר לֹא שָׂם לֵב לְדִבְרֵי אָבִיו אֲשֶׁר הִזְהִירוֹ וַיִּתְאָו מְאֹד לָגֶשֶׁת אֶל הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל הַזּוֹרֵעַ אוֹר וָחֹם וּלְהִתְבּוֹנֵן אֵלָיו הֵיטֵב. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב אִקָר מְאֹד אֶל הַשֶּׁמֶשׁ וַתְּמַסֶּינָה קַרְנֶיהָ הַלּוֹהֲטוֹת אֶת הַדּוֹנַג וַיִּפֹּל אִקָר הַיָּמָּה וַיִּטְבַּע. עַל כֵּן קָרְאוּ שֵׁם הַיָּם הַהוּא אִקָרִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

* * *

הַנָּחָשׁ הַמְעוֹפֵף הָרִאשׁוֹן נַעֲשָׂה לִפְנֵי אַלְפַּיִם וּמָאתַיִם וְתִשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים. אַרְחִיט תַּלְמִיד פִּתָּגוֹר הַפִּילוֹסוֹף הַיְּוָנִי הָיָה הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר עָשָׂה נָחָשׁ מְעוֹפֵף לְשַׁעֲשֵׁעַ אֶת הַיְלָדִים. בְּאַחַד הַכְּתָבִים הָעַתִּיקִים נִמְצָא כָתוּב, כִּי אַרְחִיט עָשָׂה יוֹנַת עֵץ אֲשֶׁר הִגְבִּיהָה עוּף, אוּלָם עַד מְהֵרָה נָפְלָה מִשָּׁמַיִם אָרְצָה, וְלֹא הוֹעִילוּ עוֹד כָּל תַּחְבּוּלוֹת הֶחָכָם

*) עפ"י פונויליו וטיסנדיה.

[1]) יְשָׁנָה מְאֹד. [2]) חַרְטֻמֵּי.

[3]) זְרוֹעוֹת. [4]) הֵנִידוּ אֶת כַּנְפֵיהֶם.

לעשותה עוד הפעם יונה מעופפת. ותעברנה מאות שנים רבות, ויבא בשנת 1686 הנזיר פרנציסק לנה, ויאמר כי הוא יכל להכין סירה מעופפת. וכאשר שאלהו איכה יעשה כדבר הזה? ענה ואמר: לקח אקח את הסירה, וחזקתיה אל ארבעת כדורי נחשת נבובים [1]) אשר הורק מהם האויר. ויוסיפו האנשים לשאל את פרנציסק: מה־בצע כי תריק את האויר מהכדורים? ויען פרנציסק לאמר: הן ידעתם, כי יש משקל לאויר, והיה כי יורק מהכדורים, ונקלו מהאויר הסובב אותם והתרוממו השמימה. אמנם צדקת; — ענהו אחד האנשים— אבל מדוע לא שמת לב כי האויר הסובב את הכדורים הריקים יעיק [2]) אותם ויכביד משאו עליהם ולא יתנם לעוף השמימה! וירא פרנציסק כי צדיק האיש ממנו וידם, ולא ענהו דבר. אולם המחשבה, אשר חשב הנזיר על־דבר הרקת האויר מהכלי, ישרה בעיני חכמים רבים בזמן ההוא, ויחשבו מחשבות רבות להקים את מחשבת הנזיר ולבא על ידה אל המטרה המבקשת. מן העת ההיא החלו אנשים רבים להמציא כדורים שונים וכלים שונים אשר כח בהם לעוף השמימה...

בימים הרבים ההם ישב בארץ ברזיליה איש אחד ברתולומי גוצמן שמו. האיש הזה התמכר בכל לבו אל המצאת כלי מעופף. ויהי היום ויעש לו סל ענפי־צפצפה [3]) ויעטפהו בניר וידבקהו אליו היטב וישם מחתה מלאה אש מתחת לסל... ויבא המלך וכל רבי המלוכה אל המקום אשר עמד שם הסל לראות בעלות גוצמן השמימה. סופרי הימים ההם מספרים, כי בא גוצמן אל תוך הסל, ובעלות האש אשר במחתה, ויעל גם הוא השמימה, ועיני המלך ושריו רואות. אמנם נהדר וגדול היה המראה ההוא, אולם עד מהרה נאחז הסל בקרן ארמון המלך וגוצמן נפל מתוך הסל ארצה. אחרי הדברים האלה נקרא גוצמן בפי כל יודעיו בשם „האיש המעופף". גוצמן לא יכל להוסיף חכמה בדבר הגדול הזה, כי הנזירים אשר היו בימים ההם שנאו אותו וירדפהו באפם. כתשעים

[1]) חלולים. [2]) ילחץ. [3]) ווידע.

שנה עברו מיום גלות פרנציסק את מחשבתו על־דבר הרקת האויר, ורוח האדם לא חדל לחשב מחשבות ולהמציא תחבולות שונות, אשר על־ידיהן יעוף האדם באויר, אולם מחשבותיהם לא הביאו אותם אל המטרה המבקשת, כי רבו מאד המכשולים והמעקשים אשר היו בדרכם, עד שקם החכם האנגלי קונדיש בשנת 1766 וימצא קיטור, הקל מהאויר ארבע עשרה פעמים, הלא הוא המימן, לאמר „יסוד המימי" [4]), ויהי כאשר נודעה המצאת קונדיש בעולם, ויאמר אחד החכמים: לפי דעתי תעוף השמימה שלחופית מלאה „מימן", אחרי אשר תקל במשקלה פי ארבע עשרה מהאויר. והכם קולה מלא את אבעבעות הבורית יסוד המימי ויעופפן באויר.

כעבר עשר שנים מיום גלות קונדיש את המימן, נעשה בצרפת הנסיון הראשון לעוף השמימה בכדור העשוי לדבר.

בעיר אננה הקטנה, בצרפת, עמד זה ימים רבים בית חרשת למעשה הניר. אדני הבית ההוא (בשנת 1770) היו האחים מונגולפיה. שני האחים האלה יוסף ואטין היו אנשים מלמדים, בכל דבר חכמה ומזמה היוצא מפי חכמי הדור ההוא. פעם אחת אמרו שני האחים האלה לענן ענגים. וילכו ויקחו להם ניר דק עד מאד, ויעשו ממנו שק גדול וימלאהו אד חם ויוציאהו החוצה, ויעל השק השמימה; אולם עד מהרה ירד ארצה, כי התקרר האד החם אשר בשק וידמה במשקלו לאויר הסובב אותו, ויפל השק ארצה. ויראו האחים כי כן, ויקחו את שק הניר וימלאהו עשן; אולם כמקרה אשר קרה את האד החם, קרה גם את העשן, כי מהר להתקרר ויפל שנית ארצה. ויחקרו האחים וידרשו לסבה ולא ידעה; כי בימים ההם לא ידעו עוד בני האדם, כי האויר המתחמם הולך הלוך והתפשט הלך והתרחב, ועל כן יקל גם משקלו.

(עוד יבא).

י. ב. לבנר.

[4]) הקיטור הזה נקרא „מימן" יען כי בהתחברו אל החמצן יהפך למים.

מִמַּרְאוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

הַר הַזֵּתִים מִקֶּדֶם לִירוּשָׁלָיִם.

מִמְּקוֹמוֹת הַמִּלְחָמָה.— עַל דְּבַר אֲבֵדַת הָאֳנִיָּה „וֶנִיסִי“ מְסַפְּרִים הָאֲנָשִׁים, שֶׁהָיוּ עָלֶיהָ וְנִצְּלוּ מִמָּוֶת, אֶת הַפְּרָטִים הָאֵלֶּה: אַחֲרֵי אֲשֶׁר נֶחְסְמָה הַדֶּרֶךְ בִּפְנֵי הָאֳנִיָּה לָשׁוּט הָלְאָה נִדְחֲפָה הָאֳנִיָּה עַל יְדֵי הָרוּחַ וְהַזֶּרֶם אֶל הַפַּח אֲשֶׁר הִתְפּוֹצֵץ כְּרֶגַע וַיִּפְרֹץ בָּהּ פֶּרֶץ גָּדוֹל. בִּרְאוֹת מְפַקֵּד הָאֳנִיָּה כִּי עוֹד מְעַט וְתֵרֵד הָאֳנִיָּה מְצוּלָה, צִוָּה עַל הַצָּבָא אֲשֶׁר עַל הָאֳנִיָּה לְהַצִּיל אֶת חַיֵּיהֶם. כְּרֶגַע הוֹרִידוּ אֶת סִירוֹת הַהַצָּלָה. אַנְשֵׁי הַצָּבָא הִפְצִירוּ בִּמְפַקְּדָם הֶחָבִיב לָרֶדֶת אֶל אַחַת הַסִּירוֹת, אַךְ הוּא מֵאֵן לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָם וְגַם אִיֵּם עֲלֵיהֶם כִּי יָרֹה יִירֶה בָּהֶם אִם לֹא יְמַהֲרוּ לְהַצִּיל אֶת נַפְשָׁם. אָז מִהֲרוּ הַחַיָּלִים לְהִנָּצֵל אֶל תּוֹךְ הַסִּירוֹת. הָאַחֲרוֹן שֶׁהִתְנַפֵּל הַמַּיְמָה הָיָה שׁוֹמֵר אַרְגַּז הַכֶּסֶף שֶׁל הָאֳנִיָּה. הַמְּפַקֵּד נִשְׁאַר עַל מְקוֹמוֹ עַד הָרֶגַע הָאַחֲרוֹן. הוּא בָּחַר לָמוּת יַחַד עִם אֳנִיָּתוֹ וַיֵּרֶד מְצוּלָה יַחַד עִם הָאֳנִיָּה. דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים הָיוּ:

„הַצִּילוּ אֶת חַיֵּיכֶם, אַחַי, אִישׁ אִישׁ כַּאֲשֶׁר יוּכַל, לִי אַל תִּדְאָגוּ!“

וּמִן הַחוֹף שָׁטוּ בְּסִירָה אֶל מְקוֹם הָאָסוֹן וַיַּצִּילוּ אֶת שׁוֹמֵר הָאַרְגָּז. מְפַקֵּד הָאֳנִיָּה לֹא נִמְצָא. כֵּן אוֹבְדִים גִּבּוֹרִים, אֲשֶׁר יִהְיוּ לְקָרְבָּנוֹת בִּידֵי מִקְרִים מְעַצִּיבִים בְּשָׁעָה שֶׁהֵם מְמַלְּאִים אֶת חוֹבָתָם לְעַמָּם וּלְאַרְצָם.

שְׂרֵפָה נוֹרָאָה.— הָעִיר בַּלְטִימוֹר אֲשֶׁר בְּאַמֶרִיקָה הַצְּפוֹנִית עָלְתָה כִּמְעַט כֻּלָּהּ עַל הַמּוֹקֵד. הַשְּׂרֵפָה פָּרְצָה בַּאֲסָמִים וְאוֹצָרוֹת שֶׁל בֵּית מִסְחָר אֶחָד גָּדוֹל וּמִשָּׁם נָפוֹצָה הָאֵשׁ אֶל כָּל חֶלְקֵי הָעִיר. בְּעֵת הַשְּׂרֵפָה הָיָה פְּעָמִים אֲחָדוֹת נֶפֶץ דִּינַמִּיט אֲשֶׁר הֶחֱרִיב בָּתִּים רַבִּים. כָּל עֲמַל הַמְּכַבִּים עִם כָּל מְכוֹנוֹתֵיהֶם לְכַבּוֹת וּלְהַשְׁקִיעַ אֶת הָאֵשׁ הַנּוֹרָאָה הָיָה לַשָּׁוְא. כְּנַהֲרֵי אֵשׁ שָׁטְפוּ בְּכֹחַ נוֹרָא מֵרְחוֹב לִרְחוֹב וַיְבַלְּעוּ וַיְבַלְּעוּ אֶת הַכֹּל. כֹּה עָשְׂתָה הַשְּׂרֵפָה שַׁמּוֹת בָּעִיר בְּמֶשֶׁךְ יָמִים אֲחָדִים. הַנֶּזֶק עוֹלֶה לְכַמָּה מֵאוֹת מִלְיוֹנִים דּוֹלָר. הָיוּ גַּם אֲסוֹנוֹת רַבִּים בְּנַפְשׁוֹת אָדָם, גַּם מִן הַמְּכַבִּים נִשְׂרְפוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים.

אוֹמְרִים כִּי שְׂרֵפָה נוֹרָאָה כָּזֹאת לֹא הָיְתָה עוֹד בְּאַמֶרִיקָה מִיּוֹם הִוָּסְדָהּ וְעַד עַתָּה.

רַעַד הָאֲדָמָה.— מִמְּחוֹז הַסִּין (רוּסְיָה) מוֹדִיעִים בָּעִתּוֹנִים, כִּי בְּיוֹם הָעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְחֹדֶשׁ יַנּוּאַר בְּשָׁעָה הַשִּׁשִּׁית בַּבֹּקֶר הִרְגִּישׁוּ שָׁם רַעַד הָאֲדָמָה בְּמֶשֶׁךְ דַּקִּים (מִינוּטִים) אֲחָדִים. הָרַעַד הָיָה כֹּה חָזָק עַד אֲשֶׁר הָעִיר מִשְׁנָתָם אֶת כָּל הַיְשֵׁנִים בַּבָּתִּים; הַמִּטּוֹת הִתְנוֹעֲעוּ מִמְּקוֹמָם, גַּם הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֲרוֹנוֹת וּשְׁמָשׁוֹת הַחַלּוֹנוֹת צִלְצֵלוּ.

רַעַד הָאֲדָמָה הֻרְגַּשׁ גַּם בִּסְבִיבוֹת קִישִׁינוֹב וּבְעוֹד מְקוֹמוֹת רַבִּים.

פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּמָרוֹקוֹ.— בָּעִירָה סֶטַט נִמְצָאִים יְהוּדִים בְּמִסְפַּר אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת נֶפֶשׁ, רֻבָּם בַּעֲלֵי מְלָאכָה וְרוֹכְלִים קְטַנִּים, וַעֲשִׁירִים בָּהֶם מְעַטִּים מְאֹד. וְהִנֵּה בְּיוֹם הַשִּׁבְעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ דֶּצֶמְבֶּר הִתְנַפְּלוּ עֲלֵיהֶם הֲמוֹנִים מִבְּנֵי הָאֲסַפְסוּף וַיַּעֲשׂוּ בָּהֶם פְּרָעוֹת נוֹרָאוֹת.

הַדָּבָר הָיָה בַּבֹּקֶר בְּהִקָּהֵל הָעֵדָה אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהִנֵּה גְּדוּד פָּרָשִׁים קַבִּילִים (בְּנֵי שֵׁבֶט עַרְבִי) הִשְׂתָּעֲרוּ עַל רֹבַע הַיְּהוּדִים וַיִּשְׁלְלוּ וַיָּבֹזּוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר מָצְאוּ בָּרְחוֹב וְאֵת אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ לָקַחַת שִׁבְּרוּ, קָרְעוּ וְהִשְׁחִיתוּ וּמַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יֵעָשׂוּ עָשׂוּ לַיְּהוּדִים הָאֻמְלָלִים. אֶת הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים לָקְחוּ בַּשִּׁבְיָה וּבְדַרְכָּם רָמְסוּ בְּפַרְסוֹת סוּסֵיהֶם אִשָּׁה זְקֵנָה כְּבַת שְׁמוֹנִים וְאִישׁ צָעִיר כְּבֶן שְׁלשִׁים. אַכְזְרִיּוּת הַשּׁוֹדְדִים אֵין לְתָאֵר בְּמִלִּים. יוֹלְדוֹת הָפְשְׁטוּ עֲרוּמוֹת כְּבְיוֹם הִוָּלְדָן וְהָשְׁלְכוּ הַחוּצָה הֵן וְיַלְדֵיהֶן. מִסְפַּר הַבָּתִּים וְהַחֲנֻיּוֹת אֲשֶׁר נֶהֶרְסוּ וְהָחְרְבוּ בַּיּוֹם הַהוּא מַגִּיעַ לִשְׁלשׁ מֵאוֹת וְהַשּׁוֹדְדִים חָמְסוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם וְלֹא הִשְׁאִירוּ שָׂרִיד מִכָּל צָרְכֵי אֹכֶל נָפֶשׁ. הַגְּבָרִים נָסוּ בְּעֵרוֹם וּבְחֹסֶר כֹּל אֶל כָּל עֵבֶר לְהַצִּיל אֶת נַפְשָׁם וְלֹא מָצְאוּ יָדַיִם מֵרֹב מְנוּסָה וְחִפָּזוֹן. בְּנֵי מִשְׁפָּחוֹת רַבּוֹת נִפְזְרוּ בְּלִי סְדָרִים לִמְקוֹמוֹת שׁוֹנִים עַד כִּי לֹא מָצְאוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ עַד עֲבֹר שְׁבוּעוֹת אֲחָדִים. יְלָדִים רַבִּים אָבְדוּ לַאֲבוֹתֵיהֶם וְנָשִׁים רַבּוֹת לֹא נִמְצְאוּ עוֹד. רֹב הַשְּׁבוּיִם וְהַשְּׁבוּיוֹת הוּשְׁבוּ אַחֲרֵי כֵן אֶל קְרוֹבֵיהֶם אַחֲרֵי תִתָּם סְכוּמִים גְּדוֹלִים כֹּפֶר נַפְשָׁם.

מוֹרֶה אֶחָד שֶׁל „חֶבְרַת כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים“ רָאָה נַעַר אֶחָד בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה, שְׁלֹמֹה בֶּן אַבְטְבּ שְׁמוֹ, אֲשֶׁר שְׁבוּהוּ הָעַרְבִים וְהֶחֱזִיקוּ בּוֹ עַד אֲשֶׁר פְּדוּהוּ הוֹרָיו בְּכֶסֶף מָלֵא. כֵּן קָרָה גַם לְיֶלֶד אַחֵר קָטֹן בֶּן שְׁמֹנֶה שָׁנִים, עֲנִימָה בֶּן תַּמִּיאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהֶחֱזִירוּהוּ הַשּׁוֹדְדִים לְהוֹרָיו בִּמְחִיר עֶשֶׂר דּוּרוֹת (שֵׁם מַטְבֵּעַ בְּמָרוֹקוֹ).

בַּמְּהוּמָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת הִפְלִיאוּ הָעַרְבִים אֲשֶׁר בְּוַלַּד־חָרִיס הַקְּרוֹבָה לְסֶטַט לְהַרְאוֹת אֶת חַסְדָּם לַיְּהוּדִים הַנִּמְלָטִים, כִּי אָסְפוּ רַבִּים מֵהֶם אֶל בָּתֵּיהֶם וַיְכַלְכְּלוּם בַּלֶּחֶם וּבִבְגָדִים וַיִּהְיוּ לָהֶם לְמַחֲסֶה מִפְּנֵי רוֹדְפֵיהֶם בְּאַהֲבָה וּבְרַחֲמִים רַבִּים. וְאֶחָד מוּחַמַּד בֶּן תַּמִּי שְׁמוֹ, קָרָא לְרַבִּים מִבְּנֵי שִׁבְטוֹ וַיִּרְכְּבוּ עַל סוּסֵיהֶם לְבַקֵּשׁ אֶת הַתּוֹעִים וּלְהָשִׁיב אֶת הַנְּפָשׁוֹת הָאוֹבְדוֹת לְהוֹרֵיהֶם וּלְבַעֲלֵיהֶם. לְעֻמָּתָם הָיוּ עַרְבִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר נוֹסְפוּ גַּם הֵם עַל הַשּׁוֹדְדִים וַיִּקְחוּ לָהֶם כֶּסֶף וּסְחוֹרוֹת, בְּאָמְרָם כִּי כָּל חֶפְצָם הוּא לְהָגֵן עַל רְכוּשׁ הַשְּׁדוּדִים. רֹב הַנִּמְלָטִים—כְּשֶׁבַע מֵאוֹת נֶפֶשׁ בְּמִסְפָּר—נָסוּ לָעִיר קַזַבְּלַנְקָה הָרְחוֹקָה מֵעִירָם כַּחֲמִשִּׁים קִילוֹמֶטֶר. שָׁם פָּנוּ לְעֶזְרָה אֶל מְנַהֵל בֵּית הַסֵּפֶר שֶׁל „כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים“. עֲשָׂרָה יָמִים נָדְדוּ הַשְּׁדוּדִים הָאֻמְלָלִים בַּדֶּרֶךְ הַמְסֻכָּנָה עַד בּוֹאָם אֶל עִיר מִקְלָטָם בְּעֵירוֹם וּבְחֹסֶר כֹּל.

נוֹרָא הָיָה מַרְאֵה הָאֻמְלָלִים הַנִּמְלָטִים כְּאוּדִים מֻצָּלִים מֵאֵשׁ. וּמְנַהֵל בֵּית הַסֵּפֶר קָרָא מַהֵר אֶת רָאשֵׁי עֲדַת יִשְׂרָאֵל שָׁם וַיְעוֹרְרֵם לְהָחִישׁ עֶזְרָה לַאֲחֵיהֶם, וְהֵמָּה תָּמְכוּ בִּידֵי הָאֻמְלָלִים וַיְנַהֲלוּם בְּכָל

צָרְכֵיהֶם. וְחֶבְרַת „כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים" בְּפָּרִיז, גַּם חֶבְרַת „עֶזְרָה" אֲשֶׁר בְּגֶרְמַנְיָה גַּם נְדִיבֵי אַחֵינוּ בְּאַנְגְּלִיָּה שָׁלְחוּ סְכוּמֵי כֶּסֶף גְּדוֹלִים לְטוֹבַת הַשְּׂדוּדִים. אֶת בְּנֵי הַשְּׂדוּדִים אָסַף מְנַהֵל בֵּית הַסֵּפֶר אֶל בֵּית סִפְרוֹ וְשָׁם יְמַלֵּא אֶת כָּל מַחְסוֹרֵיהֶם עַד אֲשֶׁר יוּכְלוּ לָשׁוּב עִם הוֹרֵיהֶם לְעָרָם וּלְבָתֵּיהֶם.

וּשְׁמוּעָה מַחֲרִידָה עוֹבֶרֶת כִּי גַּם בְּעִיר אָרוֹקִישׁ, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהּ כְּאַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף יְהוּדִים, פָּרְצוּ פְּרָעוֹת. (הַצְּפִירָה).

שְׂרֵפַת בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּאוּמַן. — עַל דְּבַר הַשְּׂרֵפָה הַזֹּאת מוֹדִיעִים בְּ„הַצְּפִירָה" כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: קָשֶׁה לְהָבִין אֵיכָה קָרָה הָאָסוֹן הַזֶּה. קִירוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת הֵם עָבִים מִשָּׁלֹשׁ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת; מִצַּד מִזְרָח הָיָה גֹּבַהּ בֵּית הַכְּנֶסֶת כְּגֹבַהּ בַּיִת בֶּן אַרְבַּע קוֹמוֹת. אוֹמְרִים כִּי סִבַּת הַשְּׂרֵפָה הָיְתָה נְפִילַת נֵר־זִכָּרוֹן (יאָהרצייט) בַּלַּיְלָה עַל הָעַמּוּד וַתֹּאחַז הָאֵשׁ בָּעַמּוּד וּמִמֶּנּוּ עָבְרָה הָאֵשׁ אֶל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ הַיָּקָר שֶׁפִּטּוּרֵי צִיצָיו וּפְרָחָיו הִגִּיעוּ עַד הַסִּפּוּן. עַד מְהֵרָה פָּשְׁטָה הָאֵשׁ בְּכָל הַבַּיִת וְהִגִּיעָה עַד מְנוֹרוֹת הַנֵּפְט הַתְּלוּיוֹת בַּתִּקְרָה. הַנֵּפְט, שֶׁנִּמְצָא כְּדֵי שְׁנֵי פוּדִים בְּכָל הַמְּנוֹרוֹת, הֵחֵל לִדְלֹק וְכָל הַבַּיִת מָלֵאָה לֶהָבָה גְּדוֹלָה וְכַבִּירָה מְאֹד, עַד אֲשֶׁר מֵרֹב חֻמָּהּ הֻתַּךְ כִּיּוֹר הַנְּחֹשֶׁת הַגָּדוֹל, שֶׁמִּשְׁקַל נְחֻשְׁתּוֹ עָלָה עַד שְׁלֹשִׁים פוּד. כַּאֲשֶׁר בָּא גְּדוּד הַמְכַבִּים לֹא יָכְלוּ לְהִכָּנֵס אֶל הַבַּיִת פְּנִימָה. גַּם צִנּוֹר הַמַּיִם אֲשֶׁר בְּקִרְבַת בֵּית הַכְּנֶסֶת לֹא נָתַן מֵימָיו כִּי נִקְפָּא וְנִסְתַּם מֵהַקֹּר וְנָחוּץ הָיָה לְחַמְּמוֹ.

הַשְּׂרֵפָה אָרְכָה „מֵעֵת־לְעֵת" שָׁלֵם. נִשְׂרְפוּ הַרְבֵּה חֲפָצִים יְקָרִים. כְּמֵאָה סִפְרֵי תוֹרָה נִשְׂרְפוּ וּבֵינֵיהֶם יְקָרִים מְאֹד, כְּמוֹ סֵפֶר הַתּוֹרָה שֶׁנִּכְתַּב בִּידֵי מְיַסֵּד הַחֲסִידוּת ה„בַּעַל שֵׁם טוֹב" זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. אָבְדוּ גַּם כִּתְבֵי יָד, שֶׁהָיָה לָהֶם עֵרֶךְ הִסְטוֹרִי גָּדוֹל, בָּהֶם סְלִיחָה עַל דְּבַר הֶרֶג אוּמַן עַל יְדֵי גוֹנְטָה וְזֶלִיזְנִיקוֹב (קַנָּאִים שֶׁמָּרְדוּ בְּמֶמְשֶׁלֶת פּוֹלַנְיָה וְעָשׂוּ הֶרֶג בַּפּוֹלָנִים וְהַיְּהוּדִים).

כֶּסֶף הַכֹּל עוֹלֶה הַנֵּזֶק עַד כְּדֵי מְאַת אֶלֶף רֻבָּל.

מְשׁוֹרֵר בֶּן חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה. — זֶה לֹא כְבָר נִדְפַּס בְּמִינְכֶן (גֶּרְמַנְיָה) סֵפֶר שִׁירִים בְּגֶרְמָנִית, שֶׁחִבֵּר נַעַר עִבְרִי בֶּן חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה סְטֵיפָן הִירְשְׁבֶּרְג שְׁמוֹ. שֵׁם סֵפֶר הַשִּׁירִים הַזֶּה „דְּבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הַלֵּב, תְּפִלּוֹת בַּחֲרוּזִים לְמַעַן אֲחוֹתִי הַקְּטַנּוֹת". שִׁירֵי הַנַּעַר הַזֶּה מְצֻיָּנִים בְּתָכְנָם הַנַּעֲלֶה וּמַפְלִיאִים אֶת קוֹרְאֵיהֶם בְּצִלְצוּלָם הַנָּעִים וּבְיֹפִי תַבְנִיתָם.

אַרְנֶבֶת בַּת אַרְבָּעִים וָשֵׁשׁ שָׁנִים. — אִכָּר אֶחָד מִפֶּלֶךְ לְפָּלַנְדִיָּה הָרַג בִּגְנּוֹ אַרְנֶבֶת בַּת אַרְבָּעִים וָשֵׁשׁ שָׁנִים. עַל צַוַּאר הָאַרְנֶבֶת הַהֲרוּגָה מָצְאוּ פִּסַּת פַּח קְטַנָּה וְעָלֶיהָ כָּתוּב: „P N O Wid 1857, VIX,

עַל הַפַּח הָיוּ עוֹד כְּתֹבוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁנִּמְחֲקוּ כִּמְעַט כֻּלָּן בְּמֶשֶׁךְ הָעֵת. עַל פִּי הַכְּתֹבֶת הַזֹּאת נוּכַל לִשְׁפֹּט, כִּי אַרְנֶבֶת זוֹ נִתְפְּשָׂה בְּעוֹדָהּ קְטַנָּה וַיְשַׁלְּחוּהָ לַחָפְשִׁי, אַחֲרֵי אֲשֶׁר שָׂמוּ עָלֶיהָ אֶת הַפַּח עִם הַכְּתֹבֶת. הַחוּט הַקָּשׁוּר עַל צַוָּארָהּ דָּבַק בְּמֶשֶׁךְ הָעֵת בִּבְשָׂרָהּ. אוּלָם הָאַרְנֶבֶת הַזְּקֵנָה הַזֹּאת לֹא הִצְטַיְּנָה בְּגָדְלָהּ מֵאַרְנָבוֹת אֲחֵרוֹת.

כֶּלֶב–נוֹשֵׂא מִכְתָּבִים. — בְּעִיר דְּפַּאוּ בְּגֶרְמַנְיָה מֵת כֶּלֶב אֶחָד, שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא מִכְתָּבִים אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְשָׁמַר תָּמִיד לְמַלֵּא אֶת חוֹבָתוֹ בְּדִיּוּק. פַּעֲמַיִם בַּיּוֹם הָיָה מֵבִיא אֶת הָאַרְגָּז עִם הַמִּכְתָּבִים אֶל בֵּית הַפּוֹסְטָה וְהָיָה פּוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת וְחִכָּה שָׁם עַד בֹּא הַפָּקִיד וְהוֹצִיא מִשָּׁם אֶת הַמִּכְתָּבִים, וְהוּא שָׁב שֵׁנִית לְהָבִיא אַרְגָּזִים מְלֵאִים מִכְתָּבִים אֶל הַפּוֹסְטָה. כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר אָהֲבוּ מְאֹד אֶת הַכֶּלֶב הַזֶּה.

זִקְנָה מֻפְלֶגֶת. — בְּבֵית הַחוֹלִים שֶׁבְּעִיר טוֹמְסְק (סִיבִּירְיָה) נִמְצָא זָקֵן כְּבֶן מָאתַיִם שָׁנָה. יֵשׁ לוֹ תְּעוּדָה שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בִּשְׁנַת 1763. מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים עָבְרוּ מֵעֵת שֶׁמֵּתָה עָלָיו אִשְׁתּוֹ. כַּאֲשֶׁר נָשָׂא אֶת אִשְׁתּוֹ זֹאת הָיָה לִדְבָרָיו בֶּן 47 שָׁנִים. בְּנוֹ שֶׁמֵּת בִּשְׁנַת 1823 הָיָה בְמוֹתוֹ בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה. הַזָּקֵן הַזֶּה מְסַפֵּר, כִּי רָאָה בְּעֵינָיו אֶת פֶּטֶר הַגָּדוֹל וְעוֹד מַלְכֵי רוּסְיָה שׁוֹנִים. עַתָּה הוּא שׁוֹכֵב בַּמִּטָּה, אֲבָל כִּשְׁרוֹנוֹת רוּחוֹ לֹא רָפוּ עוֹד.

טַבַּעַת בַּגֶּזֶר [1]. — עִתּוֹן אֶחָד מוֹדִיעַ עַל דְּבַר מִקְרֶה נִפְלָא שֶׁקָּרָה בְּעִיר גֶּרְסוֹן (אַרְדֶּן): אִשָּׁה אַחַת מָצְאָה טַבַּעַת יְקָרָה בַּגֶּזֶר.

— אַךְ זֶהוּ גֶּזֶר נִפְלָא! — קָרְאָה הָאִשָּׁה הַמִּתְפַּלְּאָה.

וְאוּלָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה נוּכַל לְבָאֵר בְּאֹפֶן זֶה.

בְּוַדַּאי סָר אֶל גַּן הַיָּרָק שֶׁבּוֹ צָמַח הַגֶּזֶר הַזֶּה אִישׁ עָשִׁיר וְאָבַד שָׁם טַבַּעַת. הַטַּבַּעַת נָפְלָה עַל יַד אֶחָד מִזֵּרְעוֹנֵי הַגֶּזֶר הַזְּרוּעִים שָׁם, וְאַחַר כֵּן צָמַח הַגֶּזֶר עַל הַטַּבַּעַת, וְכֵן נִמְצְאָה הַטַּבַּעַת בְּאֶמְצַע הַגֶּזֶר.

מַרְקָה יְקָרָה. — בְּלוֹנְדוֹן נִמְכְּרוּ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה עַל יְדֵי הִתְחָרוּת מַרְקָאוֹת־פּוֹסְטָה עַתִּיקוֹת מְאֹד. בֵּינֵיהֶן נִמְכְּרָה מַרְקָה אַחַת כְּחֻלָּה, שֶׁמְּחִירָהּ שְׁנֵי פָנִים (כְּאַרְבַּע קָפִּיקוֹת בְּכֶסֶף רוּסְיָה) שֶׁנִּמְצְאָה בְּאִי סַנְט־מַבְרִיצִי בִּשְׁנַת 1847. הַמַּרְקָה הַזֹּאת הִיא יְקָרַת הַמְּצִיאוּת כָּל כָּךְ, עַד כִּי אִישׁ עָשִׁיר אֶחָד חוֹבֵב עַתִּיקוֹת שִׁלֵּם בִּמְחִירָהּ אֶלֶף אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים לִטְרָה שְׁטֶרְלִינְג וּבְכֶסֶף רוּסְיָה אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף וּמָאתַיִם רֻבָּל.

---

[1] מֵאָרִיעַ Мокровъ.

חיה יקרה.— בגן החיות שבפטרבורג יש חיה אחת יקרה הנקראה בשם „דיבולו״. מראה החיה הזאת כמראה חזיר־יער, רק שערותיה יותר רכות ועל רגליה צפרנים ארכות מאד. את החיה הזאת שמו בסוגר. אך כאשר עבר המפקח בחצות הלילה על פני הסוגרים בגן החיות, ראה כי סוגרו „של דיבולו״ ריק. כאשר נוכח המפקח, כי החיה איננה הרים קול צעקה, וימהרו אליו אחדים ממשרתי גן החיות וייראו והנה קוססה החיה הזאת בשניה את שבכת הברזל של הסוגר (והשבכה איננה דקה כלל) ותברה, אז התעוררו כל השומרים ויחפשו את החיה בכל פנות הגן ולא מצאוה. גם חפשוה שני ימים בכל העיר אך לשוא, כי לא מצאוה. אז הבינו כי החיה מסתתרת בגן החיות, יען כי דלת הגן היתה סגורה ודרך הגדר לא יכלה לקפץ, ויחפשוה שם וימצאוה מסתתרת תחת קרשי הרצפה בחדר הדישון [2]. אז השליכו עליה סכין גדול ועבה ויעטפוה בו כמו בשק ויסחבוה משם ויביאוה אל סוגר אחר אשר שבכת ברזל חזקה לו.—

[2] אנטילאפע.

השלג בברלין.— בימים האחרונים ירד שלג רב בחוצות ברלין, ובני „העיר המצינה בנקיונה בכל העולם״ לדברי יושבי ברלין, מהרו להעמיד המוני עובדים ומגרפות בידיהם לבער את האורח הלבן מן הרחובות; אבל העבודה הזאת לא נגמרה כל כך מהר, ובינתים נמס השלג ויהי לרפש בטרם פנוהו מן הרחוב. ועל זה הצטערו בני ברלין מאד. ועתון ברליני אחד חשב ומצא, כי השלג הזה עלה לברלין במאתים אלף מרק: חמשים אלף מרק הוצאות בית פקידות העיר לשכר העובדים בבעור השלג; מאה ועשרת אלפים מרק הוציאו ביום הזה תושבי העיר יותר מבכל הימים לנסיעה בעגלות וארבעים אלף מרק הפסידו הטרמואים ומסלות הברזל העוברים בעיר. שלג יקר.

לחברי ולחברותי קוראי „עולם קטן״!

בעירנו, שנוסדה רק לפני שנים אחדות, לא היה בית־עקד־ספרים, ויושביה היו צמאים לקריאה ואין ספר להגות בו; עד שקמה הנדיבה מרת ווייסברם ותעש התחלה טובה, כי נדבה סך הגון לקנות ספרי מקרא בעד ילדים, ותמלא את ידי ה׳ חורגין להוציא הדבר לפעולות.

אחרי הנדיבה ווייסברם התעוררו עוד אחדים מבני עירנו, וימצאו מקור להגדיל את סכום הכסף למטרה הנ״ל כי הציגו על הבמה באחד מערבי חנוכה את החזיון „מוסר נער רע״ לסופר ה׳ זלקינד.

ספרים כבר נקנו, ונקוה, כי בקרוב ינתנו לקריאה לכל דורש.

סטריה דורוגא. אסתר צרני.

לקוראי ה„עולם־קטן״ שלום!

עולם חדש נפתח לפני, הודות לאבי הטוב שהכניסנו לבית ספר החדש של המורה הנכבד המלמדני עברית בעברית. בכל יום ויום אנכי קורא את „העולם קטן״ וכעת המנוחה אספר לחברי את הספורים אשר קראתי — בעברית. אף כי עתה לא ארע עוד לדבר צחות, רק חתקוה תאמצני כי בקרב הימים אשתמש בשפה הקדושה הזאת כבשפת זרגון. אומרים שבארץ ישראל מדברים הילדים רק בעברית. הדבור תלוי רק בהרגל. וכאשר אתרגל לדבר עברית אז יהיה נח וקל לי להביע את כל מחשבותם, כעת אני לומד את „הבית ספר עברי״ לגרזובסקי ח״ג.

„בעולם קטן״ קראתי מודעה ע״ד הירחון „הנעורים״ שההוצאה הנכבדה „תושיה״ אומרת להוציא לאור בתור הוספה להעולם־קטן. ובלב מלא אהבה לשפתנו הקדושה אחכה עד קבלו את החיברת הראשונה, כי מורי הבטיחני לחתום עליו עבורי.

ברגשי כבוד ובברכת ציון

חלוי פ. מינסק. יהושע זאב חרדוס.

תלמיר ביה״ס „יהודי״ בן עשר שנים.

לקוראי ה„עולם קטן״!

זאת השנה הראשונה אשר חתמתי על ה״עולם קטן״ וספוריו ימצאו חן בעיני. ספורים אחדים מספר אני למורי בעל פה. זה כשלש שנים אשר אנכי לומד עברית. אני כליתי את „בית הספר״ לשכה שלישית ועתה החלותי את „בית הספר״ לשכה רביעית. בעת למודי אני מדבר עם מורי עברית. שתי פעמים בכל שבוע ושבוע לוקח אני ספרים למקרא בבית עקד הספרים העברים אשר בעירם

א: אותם ברב עוז ואת המלים אשר אינני מבין אותם אני כותב במחברת והמורה מבאר לי.

בריגשי כבוד ובברכת ציון.

לפל, פלך ויטבסק. שניאור זלמן אבענהויז.

המו״ל: הוצאת „תושיה״ בורשה.

העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.

כתבת ה„עולם הקטן״, „הפדגוג״, ו„הנעורים״:

Издательство „Тушія“, Отдѣленіе „Оламъ Катанъ“, Варшава.

Verlag „Tuschijah“, Abtheilung „Olam Katan“, Warschau.

„הזמן" לשנת 1904! יוצא מדי יום ביומו בפטרבורג.

„הזמי" היומי לא יאבד את ערכו הספרותי שחיה לו עד עתה. כמו עד עתה, כמו כן גם לימים הבאים לא ישא „הזמן" פני כל מפלגה, אך מטרה אחת לנגד עיניו — האמת.

„הזמן" ישים לב לצרכי העם העברי החומרי והרוחני.

„הזמן" יעורר את העם לתחיה; יעורר את העם על חיי עולם של העם העברי, על תעורתו ומטרתו ועל המאור שביהדות.

„הזמן" יעורר את העם להרים מצב השכלתו—השכלה עברית וכללית ביחד.

„הזמן" יעורר את העם להתאמץ בכל כחותיו על דבר זכיותיו, ועל דבר הטבת מצבו בהוה ובעתיד.

„הזמן" ילחם, כמו עד עתה, עם כל קנאי ומהביל.

„הזמן" יהאמץ לאחד בכל האפשר את המפלגות ולעבוד עבודה אחת גדולה לטובת עם ישראל, ארץ ישראל וכל קניניו הרוחניים.

אלו הן מטרותינו היסודיות אשר מהן לא נסור כל הימים.

ובחפצנו ובתקותנו כי הזמן היומי יהיה קנין כל העם, לכן ראינו לקצוב על הזמן מחיר זול, מחיר היותר פחות לעתון יומי אשר יצא על פי פרוגרמה רחבה, אשר תהיה לו גם הרשות לדבר על אדות חקי הממשלה הנוגעים ליהודים.

ואחרי אשר יש עתה ל„הזמן" פרוגרמה של כל העתונים הגדולים שברוסיה לכן נשתדל בכל אשר יהיה לאל ידנו, כי יבאו בו מהיום והלאה בתמידיות הפוקים האלה:

א) מאמרים לשאלות הזמן על כל צרכי החיים של העם העברי, על מצבו החמרי והרוחני. על החנוך והכלכלה ועל דבר עניני הצבור של עם ישראל ומוסדותיו, על הישוב בארצנו הקדושה ועל כל השאלות הציוניות.

ב) חיי העם בערי המדינה. ב„הזמן" יבואו תמיר מכתבי־סופרים מיוחדים וקבועים מכל מושבות בני ישראל.

ג) חדשות – כל הנוגע לחיי ישראל בארצנו ובחוץ לארץ מהמקורות הראשונים.

ד) דברי סופרים. השקפה על העתונים אשר לעם ישראל בשפות שונות.

ה) הספרות היפה. מיטב הספרות היפה, מפרי עטם של סופרינו ומשוררינו.

ו) חכמת ישראל. מאמרים מקוריים על דברי ימי ישראל וספריתו. השקפות תמידיות תבאנה ב„הזמן" על עבודת חכמי ישראל שבמערב.

ז) בקרת. לספרים חדשים שיצאו לאור בלשון עבר ובלשונות אחרות.

ח) פילוטונים

ט) עניני המדינות. השקפות על החיים המדיניים של עמי תבל.

י) ידיעות כלליות. השקפה ברורהו שימת עין על כל החדשות והידיעות הכלליות הנוגעות לכל אדם באשר הוא אדם.

יא) מאמרים כללים מעולם האכנות, המדע, הספרות וידיעת הטבע.

יב) תשובת בית המערכת — ע"ד ענינים ספרותים, דברי חקים ומשפטים, הנוגעים לישראל.

הפרוגרמה הזאת אפשר יהיה לנו למלאות בעתון היוצא מדי יום ביומו.

גם נשתדל, כי כל החרשית והענינים הנוגעים ליהודים הנמצאים בהסינט, המיניסטריום ויתר מיסרות הממשלה יבאו ב„הזמן" בהקדם על פי המקורית הראשונים.

גם בחלק השמושי עשינו שנויים רבים. רבים הם הפונים לבית מערכת בעניני דת ודין, אך כאשר רוב המכתבים היו בעברית, קשה היה להמציא להם תשובה. עתה עשינו חדשה: החלטנו למסור הדבר ליוריסט מומחה אשר יהיה על יד בית המערכת — היודע עברית — והוא ישיב לכל החותמים השואלים בדיוק, אם ב„הזמן" או במכתב פרטי (כאשר ישלחו מרקא לתשובה).

מלבד זה הפקדנו בכל הערים הגדולות בארצנו ובחוץ לארץ סופרים מיוחדים אשר יודיעו מכל הנעשה.

בשנת 1903 השתתפו ב„הזמן" ומאספיו הסופרים האלה:

ש"י אבראמאוויץ (מענדלי מוכר ספרים), אחד העם, פ. אוירבוך. א אידעלאָ, ד"ר כ. א, אייזענשאדט, ש. אש, ח. נ. ביאליק, ש. בן־ציון, פרופיסור נ. באקסט, א. מ. ברכוב, ר. בריינין, י. ברשדסקי, ד"ר מ. י. ברדיטשבסקי, ד"ר ש. ברנפלד, י"ל ברוכוביץ, א"ל בבקוב, ד. באגו, ברון ד. גינצבורג, פ. געץ, י. י. גלאס, ש. ל. גורדון, א. מ. גנצר, ש דובינסקי. ד"ר ח. ד. הורוביץ, מ. מ. הורוויץ, ש. ווערמעל, ח. זוטא, י"ח טביוב, י. טפליצקי, י"א טריווש, ג טוראוו, ח. טשערנוביץ, אברהם כהנא, דוד כהנא, מרדכי בן הלל הכהן, בן-ציון כ"ץ, מ. ל. ליליענבלום א. ל. לעווינסקי, א. לודוויפאל, ד"ר שמריה הלוי, ליפמאן לעווין, א. ה. לעווין, יה"ל, מ. לזבניק, מ. ליטוואקאוו, ד. מגיד, יעקב מזא"ה י. מלניק, ד"ר יחיאל מרגלין, יצחק דובער מארקאן, ח. נ. נומברג ב. סילקינר. מ. סאלאווייציג, מ סמילאנסקי, זלמן עפשטיין, שלום הלוי עפשטיין, ש. פרוג, ד. פרישמאן, צבי פרילוצקי, ד. פיסאר, י. פיכמאן מ. מ. פייטלזון, ד"ר י. צינברג, הלל צייטלין, ד"ר י"ל קאנטאר, ד"ר י"ל קאצענעלסאָן, ח"י קאצינלסון, י"ח רבניצקי, ש. ראזענפעלד, א. ז. ראבינאוויטש, מיכל ראבינאוויץ, יהודה שטינבערג, מ. שיינקין, ד' שמענוביץ, אלעזר שולמאן ועוד.

כל החותמים החדשים יקבלו את ארבעת המאספים של שנת 1903 **בחצי מחירם** (1 ר' 50 קאפ'). שלשה המאספים ישולחו תיכף **והמאסף הרביעי ישולח בצאתו בקרוב.**

מחיר „הזמן" היומי: ברוסיה לשנה: 7 רובל, להצי שנה 3.50 רובל, לרבע שנה 1.75 רובל.

נחו"ל „ במשלוח כל יום 12 רובל, ומשלוח פעמים בשבוע 9 רובל.

מכתב עתי החדשי של „הזמן"

יהיה מוקדש לכל עניני החיים, הספרות והמדע בכלל ולספרות ישראל וחכמתו בפרט.

הקוראים אשר קראו כבר את שלשת המאספים, שכבר יצאו לאור, אל נכון יבינו את תכונת ותעודת הירחון החדש אשר **בערכו הספרות** לא יהיה נופל מן המאספים, והננו להשתדל להגדילו ולהרחיבו.

בהירחון ישתתפו כל גדולי סופרי ישראל וחכמיו.

מלבד זאת תבאנה השקפות חדשיות על החיים העבריים, על החיים הכלליים, על הספרות העתית הכללית והעברית, על **חכמת ישראל שבמערב.** גם מאמרי בקרת יבאו בתמידיות על כל הספרים היוצאים במשך החדש. את חלק הבקרת נשתדל לשכללו כי לא יהיה על פי מקרה, כנהוג עד היום בספרותנו.

בהירחון **יבאו בקביעות מאמרי הד"ר י"ל קאצענעלסאָן.**

בהיות הירחון יוצא ברוסיה נשתדל למלאות חסרון מורגש בספרותנו העתית, הוא השקפות חדשיות שתבאנה במשך החדש. הירחון יצא בפירמט גדול.

מחיר הירחון: לשנה 4 רובל, לחצי שנה 2 רובל, לרבע שנה 1 רובל. לחותמי **„הזמן" היומי** הנחה גדולה: במקום 4 רובל

יהיה רק שני רובל לשנה.

כתבת המערכת: Редакція газеты „ГАЗМАНЪ" С.-Петербургъ, Гороховая 51.
Redaction „Hasman" S-Petersburg, Gorochowa 51.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah". Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau